

8—9 november

Debatter m. m.

Onsdagen den 9 november

Sid.

Svar på interpellationer:

- av herr Franzén ang. kreditsvårigheterna för jordbrukare m. fl. 4
 av herr Lundström om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar 8

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 9 november

- Jordbruksutskottets utlåtande nr 31, med anledning av väckta motioner om utredning rörande behovet av lokaler och utrustning för virologiska undersökningar vid statens veterinär-medicinska anstalt 17
 — nr 32, med anledning av väckta motioner om utredning rörande en redskapsprovvningsanstalt för fisket 17

Tisdagen den 8 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 1 innevarande månad.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 8 november 1955.

Till justitiedepartementet hade den 7 november 1955 från länsstyrelsen i Kristianstads län inkommit fullmakt för ombudsmannen Gunnar Brånstad, Karlskrona, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens första kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet
Oskar Adelson

Det antecknades, att herr Brånstad utsetts att inträda såsom ledamot av kammaren i stället för herr Ohlsson, William, vilken avlidit.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herr *Karlsson, Gustaf*, m. fl. väckta motionen, nr 568, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1956, m. m.

Föredrogs och bordlades ånyo jordbruksutskottets utlåtanden nr 31 och 32.

Anmäldes och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från delegerade för riksdagens verk inkommit framställning angående ersättning till ordinarie tjänstemän, vilka fått vidkännas minskning i sina avlöningsförmåner från riksdagens verk under tjänstgöring som beställningshavare i reserven.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.03.

In fidem
G. H. Berggren

Onsdagen den 9 november

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 2 innevarande månad.

Herr *Brånstad* anmälde, att han under gårdagen infunnit sig vid riksdagen.

Ang. kreditvårigheterna för jordbrukare m. fl.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet **STRÄNG**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Franzéns interpellation angående kreditvårigheterna för jordbrukare m. fl., erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Med första kammarens tillstånd har herr Franzén till mig riktat följande interpellation:

Har statsrådet uppmärksammat de stora svårigheter, som tillämpningen av kreditrestriktionerna medfört i vissa i interpellationen nämnda avseenden, och har statsrådet i så fall för avsikt att vidtaga åtgärder i syfte att få till stånd en sådan tillämpning, att jordbrukare och andra småföretagare samt även kommunerna kan få de krediter, som är nödvändiga?

I anledning härav får jag anföra följande.

Kreditrestriktionerna ingår som ett väsentligt led i den ekonomiska politiken. I den proposition om en förlängning av investeringsavgiften m. m. som kammaren debatterade i förra veckan lämnas en redogörelse för det ekonomiska läget och för riktlinjerna i den politik som regeringen anser påkallad. Interpellantens frågor bör ses mot denna bakgrund. Med hänvisning till vad jag anfört i propositionen kan jag här fatta mig kort.

Jag konstaterar därvid först att också interpellanten förklarar att läget fortfarande är sådant, att en restriktiv politik måste föras för att förhindra en ny inflationistisk utveckling. I denna politik har under det senaste året tyngdpunkten varit förlagd till kreditpolitiken, men jag vill starkt understryka, att kreditpolitiken har kompletterats med ett flertal andra åtgärder, främst sådana av finanspolitisk art. Jag syftar här bland annat på den höjda bolagsskatten och på införandet och den nu föreslagna förlängningen av den allmänna investeringsavgiften och bilaccisen. Enligt min mening kan endast en ekonomisk politik som utgör en kombination av kreditpolitiken och andra åtgärder väntas fördela trycket på ett acceptabelt sätt mellan olika områden inom samhälls-ekonomien. Utan dessa finanspolitiska åtgärder skulle man ha varit tvungen att föra en långt hårdare kreditpolitik.

Den i våras vidtagna skärpningen av kreditpolitiken har, i den utsträckning den kan statistiskt beläggas, resulterat i en viss minskning av affärsbankernas utestående krediter. Efter korrektion för vissa statistiskt betingade förändringar i utlåningssiffrorna kommer man till att den totala utlåningen exklusive byggnadskreditiv, vars omfattning väsentligen betingas av möjligheterna för en överföring av äldre kreditiv till kapitalmarknaden, mellan april och juli månader i år minskats med ca 350 miljoner kronor. Summan av affärsbankernas utestående krediter (exklusive byggnadskreditiv) låg likväl alltså på en så hög nivå som närmare 10 miljarder kronor, d. v. s. på ungefär samma nivå som vid motsvarande tid i fjol.

Den begränsning av utlåningsvolymen, som hittills skett och som alltså i någon mån fortgår, har huvudsakligen inneburit, att den tidigare under drygt ett år pågående successiva expansionen

Ang. kreditvärigheterna för jordbrukare m. fl.

av affärsbankernas utlåning tills vidare avbrutits. Alltjämt äger emellertid en nyutlåning rum på grundval av de ständigt pågående amorteringarna och återbetalningarna på utlämnade lån. Med den omfattning som dessa betalningar på grund av den totala utlåningens storlek har hos affärsbankerna, kan man räkna med att inom ramen för den i april uppnådda, och även den sedermera något reducerade utlåningsvolymen, ett betydande utrymme föreläggat och alltjämt föreligger för ny utlåning.

Herr Franzén har i sin interpellation tagit upp de finansieringssvårigheter som drabbat jordbrukare, kommunerna och småföretagsamheten inom handel, hantverk och industri.

Vad först jordbruket beträffar äger det sin riktighet att investeringarna i år synes bli mindre än under fjolåret. Härtill har flera faktorer medverkat. Nedgången kan inte enbart tillskrivas kreditrestriktionerna. Den felslagna skörden spelar givetvis en roll. Därtill kommer att en viss mättnad i fråga om maskininvesteringar och traktorköp kan förmärkas. Jag är emellertid medveten om att behov föreligger för en fortsatt vidareutveckling av jordbrukets rationaliseringsbefrämjande investeringar. Regeringen har också uppmärksammat de stora påfrestningar som den dåliga skörden medfört för många jordbrukare. I proposition till riksdagen har den föreslagit, att stödlån skall kunna beviljas jordbrukare som i år tillfogats mera betydande skördeskadur på grund av den ogynnsamma väderleken.

Beträffande de mindre företagen inom handel, hantverk och industri, som interpellanten omnämnt, ställer det sig svårt att få några belägg för kreditrestriktionernas verkningar. Vi har ännu inga statistiska uppgifter vare sig rörande deras investeringar eller rörande förändringar i deras upplåning och lånebehov. Det är inte osannolikt att en del mindre företag drabbats hårt av den restriktiva kreditpolitiken. Å andra sidan innebär de särskilda låneformer som statsmakterna öppnat för hantverket och småindustrien en lindring av kredit-

knappheten för deras vidkommande. Jag syftar här på företagarföreningarnas statsunderstödda låneverksamhet, statens hantverkslånefond och lånefonden för hantverks- och småindustrikredit. Jag vill även understryka att småföretagen endast i mindre mån berörs av skärpingarna på finanspolitikens område. Så är exempelvis investeringsavgiften mindre kännbar för dessa företag liksom också för jordbruket, eftersom sådan avgift inte uttages för investeringsbelopp upp till 20 000 kronor.

Interpellanten behandlar även kommunerna. Det gäller väl här närmast svårigheterna att i nuvarande läge få långfristiga krediter, vilka sålunda till skillnad från krediterna på de tidigare berörda områdena är ett kapitalmarknadsproblem. Nu förhåller det sig ju så, att kommunernas investeringar under efterkrigstiden visat en mycket stark stegring. Den kommunala sektorn har varit samhällsekonomiens mest expansiva och har till och med i högre grad än staten och det privata näringslivet ökat ianspråktagandet av de tillgängliga resurserna. Jag är medveten om att trots detta mycket stora och mycket angelägna ytterligare investeringsbehov föreligger för kommunernas del. Det kan emellertid inte hjälpas, att en återhållsamhet måste iakttagas också på detta område. De svårigheter som i år uppstått för kommunerna att uppta erforderliga lån bör härvid vara en tankeställare. Läget synes växla mycket starkt olika kommuner emellan. På sina håll torde likviditeten alltjämt vara god, medan den på andra håll är starkt ansträngd. Det borde ligga i kommunernas intressen både att iaktta en så stor sparsamhet som möjligt och att noga överväga möjligheterna att i görligaste mån begränsa sina upplåningsbehov.

Helt allmänt uppkommer påfrestningarna på samhällsekonomin och de åtföljande inflationsriskerna därav att vi försöker tillfredsställa föreliggande behov på olika områden i större utsträckning än vad våra samlade resurser medger. En återhållsamhet är ofrånkomlig. Denna måste sättas in på nära nog alla

Ang. kreditsvårigheterna för jordbrukare m. fl.

områden. Vi måste acceptera att även i och för sig mycket önskvärda projekt får skjutas en smula framåt i tiden. Det går inte att hålla någon sektor av betydelse utanför kreditåtstramningen om inte resultatet skall äventyras och balansen förstöras. Såväl med hänsyn härtill som till de tekniska svårigheter, som skulle uppstå, är det alltså inte möjligt att undandraga betydande områden från inverkan av kreditrestriktionerna. Som vi bedömt läget gäller det att inte för tidigt släppa på spärrarna utan att hålla ut ännu en tid med den restriktiva kreditpolitiken.

Herr FRANZÉN (bf):

Herr talman! Jag vill tacka herr statsrådet för det svar som jag har fått på min interpellation. Det ger i åtskilliga avseenden klarhet beträffande de förhållanden som jag genom interpellationen velat rikta uppmärksamheten på. På vissa punkter skulle jag dock ha önskat, att herr statsrådet kunnat ge ett klarare besked.

Såsom jag underströk i interpellationen bör det vara självklart, att en restriktiv politik fortfarande måste föras. Det är ju synnerligen angeläget att en ny inflationistisk utveckling kan förhindras. Kreditrestriktionerna är ju nu mycket hårda, sannolikt hårdare än vid något tidigare tillfälle efter kriget. Men jag delar statsrådets uppfattning, att det nuvarande samhällsekonomiska läget kräver att vi ännu en tid försöker hålla ut med den restriktiva kreditpolitiken. Vi får därmed acceptera, att i och för sig mycket önskvärda projekt skjutes på framtiden. Såsom herr statsrådet understrukit i svaret går det inte att hålla någon sektor av näringslivet utanför kreditåtstramningen, om inte syftet med åtgärderna skall förfelas.

Men det finns fortfarande anledning att fråga, om tillämpningen av kreditrestriktionerna i alla avseenden kan sägas vara helt tillfredsställande. Såsom det även framhålles i konjunkturinstitutets höstrappport har kredit vägrats i vissa fall, ehuru krediten avsett finansie-

ring av den löpande driften. De restriktiva åtgärderna synes mig förfela sitt syfte, om de tillämpas på ett sådant sätt, att den verksamhet som är absolut nödvändig för produktionens och folkförsörjningens upprätthållande inte får det kapital som behövs.

Den kreditåtstramning som under året ägt rum har drabbat jordbrukare och andra småföretagare mycket hårt, och det kan nog ifrågasättas, om inte dessa områden av näringslivet kommit i en betydligt bekymmersammare situation än andra sektorer. Den aktuella situationen inom jordbruket är mycket allvarlig. Många jordbrukare har på grund av brist på kapital stora svårigheter att hålla en normal jordbruksdrift i gång. Det bör framhållas att situationen för jordbruket förvärrats genom att räntan på de pengar som måste lånas höjts betydligt mer än man från början beräknat.

Jag kan i detta sammanhang anföra ett exempel på hur kreditrestriktionerna verkar. En jordbrukare, som har behov av att låta reparera sin traktor eller andra jordbruksmaskiner och redskap, vänder sig till en småföretagare i bygden, en mindre verkstadsägare. Jordbrukaren har inga kontanter tillgängliga för att betala reparationskostnaderna omedelbart, men verkstadsägaren är liksom de flesta småföretagare beroende av att få sina pengar med detsamma. Till följd av kreditrestriktionerna kan det bli besvärligt för jordbrukaren att ordna likviden genom ett lån i bank. När kreditåtgärderna drabbar på det sättet är det långt ifrån riktigt.

Det synes mig vara nödvändigt ur hela samhällets synpunkt att jordbruksproduktionen kan upprätthållas. Naturligtvis är stödlånen till god hjälp för många jordbrukare, men de kan dock inte räcka till för att ge en tillfredsställande lösning av det aktuella och akuta problemet. Naturligtvis vill jag också medge att det statliga stödet i olika former till småföretagsamheten är betydande och synnerligen värdefullt. Men i nuvarande läge synes det ändå inte lämna garantier för att den löpande driften kan finansieras.

Ang. kreditsvårigheterna för jordbrukare m. fl.

Jag vill, såsom jag redan understrukt, inte alls göra gällande att det nu skulle vara möjligt att uppnå några allmänna lättnader. Men jag skulle vara tacksam, om herr statsrådet kunde något utförligare svara på min fråga huruvida tillämpningen av kreditrestriktionerna verkligen kan sägas vara helt tillfredsställande. Om småföretagen inom jordbruk och andra näringar blivit missgynnade, skulle man då inte kunna uppnå en tillämpning som är mera rättvis? Skulle det inte vara möjligt att hålla tillbaka investeringarna i större utsträckning på andra områden, så att en rättvis fördelning vinnes? Är det inte bättre att vi något minskar investeringarna inom byggnadsområdet och tillfälligtvis nöjer oss med en något mindre produktion av t. ex. bostäder än att vi låter betydelsefulla näringsgrenar bli utan möjligheter att upprätthålla sin normala verksamhet?

Jag delar givetvis statsrådets uppfattning att även kommunerna måste visa återhållsamhet i fråga om investeringar. Såsom jag framhöll i min interpellation avsåg jag endast sådana investeringar som kommun fått åläggande att göra. Det kan t. ex. gälla åläggande att lösa vatten- och avloppsfrågan. Om en sådan åtgärd av myndighet bedömes som nödvändig och brådskande, är det väl också nödvändigt att erforderliga krediter ställs till förfogande.

Jag har alltså inte någon annan uppfattning än herr statsrådet, vad beträffar nödvändigheten av fortsatt restriktivitet. Men skulle det inte vara möjligt att uppnå en annan tillämpning, så att de svårigheter som jag påtalat kan övervinnas?

Herr talman! Jag ber ännu en gång att få tacka för svaret.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Bara en kort replik! Herr Franzén hade ju i fråga om själva huvudprincipen en uppfattning som var samstämmig med min, nämligen att man icke kan driva en hårdare kreditpolitik utan att det märks och att det är nöd-

vändigt i dagens läge att arbeta med de penningpolitiska medel som kreditrestriktionerna utgör. Men herr Franzén var inte alldeles tillfredsställd med mitt svar av den anledningen, att han hade önskat en utförligare förklaring huruvida tillämpningen av kreditpolitiken var korrekt för närvarande eller om man kunde tänka sig en annan tillämpning.

Själva grundprincipen är ju den att regeringen och myndigheterna inte lägger sig i detaljerna beträffande hur penninginstitutet disponerar sin tillgängliga del av krediten. Vi har sagt oss att i detta läge får man arbeta med de generella medel, som innebär att man skär ned kreditvolymen genom vissa överenskommelser mellan bankerna och riksbanken, men att gå så långt att man lägger i myndigheternas händer att avgöra vilka grupper, yrken, företagare, som skall ha krediterna, betraktar jag såsom en i praktiken alldeles omöjlig detaljreglering. Vi skulle säkerligen allesamman komma underfund med att det vore ytterst besvärande att handlägga en sådan detaljreglering. Vi har nog ingenting annat att göra, när vi använder kreditpolitiken i våra försök att dämpa ned konjunkturen, än att följa de riktlinjerna, att myndigheterna får göra de generella bedömningarna, och sedan får de fria kreditinstitutet sköta den praktiska tillämpningen.

Man kan naturligtvis inom en yrkesgrupp säga att det verkar som om restriktionerna skulle ha drabbat just den yrkesgruppen allra hårdast. Jag tror inte att det är på det sättet, om man söker se på saken objektivt. Jag får dagligdags ta emot uppvaktningar av representanter för olika intresseområden inom vårt näringsliv och vårt samhälle. Gemensamt för alla dessa, alldeles oavsett vilket område de företräder, är att de tycker att kreditpolitiken är orättvis speciellt emot dem själva.

Jag måste följaktligen säga till herr Franzén, att jag tyvärr inte kan ge honom något mera positivt löfte om att vi skulle vara beredda att vidta åtgärder för en direkt detaljreglering av krediternas användning.

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

Herr FRANZÉN (bf):

Herr talman! Jag menar inte heller att det skall vara någon detaljreglering på detta område. När räntan höjdes i våras var ju tanken att detta skulle ske med blott en procent, men det blev inte på det sättet, utan räntan på de kortfristiga krediterna har höjts både två och tre procent, och det fattas inte exempel på att kreditrestriktionerna verkat ojämnt inom näringslivet. Det finns åtskilliga exempel på att banker sagt upp lån inom 50—60 procent av taxeringsvärdet, för att på det sättet få likvida medel till kortfristig utlåning där räntan kan höjas både 2 och 3 %. Läget är mycket bekymmersamt för många småföretagare och jordbrukare som är beroende av lånat kapital.

Jag vill ta tillfället i akt att påpeka även ett annat område. Byggnadsverksamheten har ju fått ett visst företräde på kreditmarknaden i förhållande till annan verksamhet, men verkar det icke snedvridande på penningmarknaden? Jag vill till sist komma med ett exempel. Om en gammal fastighet byter ägare, vilket då och då händer, är det mycket svårt att få bankerna att finansiera försäljningen, även om köpesumman ligger betydligt under taxeringsvärdet. Det blir en förskjutning och en orättvis fördelning på olika områden. Här är en sak som jag ändå må vädja till finansministern att tänka över.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet LANGE, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr Lundströms interpellation om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar, och nu yttrade:

Herr talman! Herr Lundström har frågat mig, om jag är villig att lämna en redogörelse för behandlingen av frågan

om bidrag av lotterimedel eller på annat sätt för lönekompensation till de statsunderstödda symfoniorkestrarnas personal.

Såsom interpellanten framhållit, har praxis varit att stat och kommun vardera svarar för hälften av det allmännas bidrag till orkesterföreningarnas verksamhet. Härav drar interpellanten den slutsatsen att statens bidrag på samma sätt borde utgå för täckande av den kostnadsstegring som löneförbättringar till orkesterföreningarnas personal skulle medföra. Detta skulle, fortfarande enligt interpellanten, medföra en höjning av statsbidraget till orkesterföreningarna i Gävle, Göteborg, Hälsingborg, Malmö, Norrköping och Stockholm med sammanlagt 220 000 kronor.

Till en början vill jag framhålla, att den praxis som tillämpats beträffande avvägningen av statens bidrag och kommunernas icke skall tolkas som ett principiellt ställningstagande från statens sida för all framtid. Den s. k. 50-procentlinjen har i själva verket tillkommit endast för att säkerställa att kommunerna bidrar med minst lika stora belopp som staten till orkesterföreningarnas verksamhet. Någon annan innebörd har denna regel inte.

På lotterimedelsfonden, vars storlek varje år är beroende av beslut som fattas av riksdagen, har för innevarande budgetår 13 miljoner kronor anslagits. Härav har till orkesterföreningarnas verksamhet utdelats 1 336 900 kronor, varav 268 700 till Göteborgs orkesterförening. Det kan tilläggas att sedan år 1945 bidragen för detta ändamål höjts med över 700 000 kronor eller mer än fördubblats. Möjligheterna att tillgodose det i interpellationen berörda i och för sig förstäneliga önskemålet om ytterligare anslag till orkestrarna är i nuvarande läge mycket små. Efter den medelstildning som skett i år motsvarar den nuvarande behållningen på lotterimedelsfonden icke tillnärmelsevis vad som erfordras för att man skall kunna tillgodose ineliggande och väntade ansökningar. Jag kan exempelvis peka på att också teatrarna har att vidkännas ut-

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

gifter på grund av lönestegringar och att lika starka skäl således kan åberopas till stöd för framställningar från deras sida som för kraven från orkestrarna. Ansökningarna om ytterligare medelstilldelning torde få prövas i ett sammanhang. Hur utgången av en sådan behandling kommer att utfalla är det ännu för tidigt att uttala sig om.

I interpellationen erinras om att vid behandling av lotterimedelsfrågan vid 1938 års riksdag förutsattes, att hälften av statens lotterimedelsinkomster skulle avsättas till fonden men att endast en blygsam del av denna hälft numera verkligen tillföres fonden. Det är riktigt, att man 1938 tänkte sig att tills vidare tillämpa angivna regel, men beslutet kan icke vara någon för alltid bindande fördelningsgrund. Dessutom bör observeras, att följande år världskriget utbröt och att på grund härav och övriga ändrade betingelser beslutet realiter aldrig kommit att tillämpas. Över huvud måste statsmakterna i dag givetvis både formellt och i sak vara obundna av de riktlinjer till en fördelningsgrund, som under helt andra förutsättningar ansågs lämpliga för nära 20 år sedan. Bestämmandet om avsättning till lotterimedelsfonden bör grundas på en avvägning mellan å ena sidan vad som kan anses som ett skäligt stöd från statens sida till de sidor av kulturlivet det här gäller och å andra sidan vad staten i ett givet läge kan anses ha råd att ge ut för sådant ändamål. I detta sammanhang vill jag påpeka att statsmakternas anslag till kulturändamålen i det hela avsevärt höjts under de gångna åren och att avsättningen till lotterimedelsfonden sedan 1938 mer än fördubblats. Därjämte har under de två senaste åren för ändamål som avses med fonden anordnats två särskilda penninglotterier, vilka inbringat ungefär nio miljoner kronor.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Till statsrådet Lange ber jag att få framföra mitt tack för svaret på interpellationen och inte minst för

att det har kommit så raskt. Med tillfredsställelse noterar jag också statsrådets förståelse för önskemålet om ytterligare anslag till de ifrågavarande orkestrarna. Min personliga beröring med denna verksamhet ger mig tyvärr anledning att därtill framhålla, att frågan om anslagsökningen inte bara är ett önskemål bland alla andra, utan ett för den kulturella verksamhet som det här gäller vitalt spørsmål, som är värt alla goda krafterns gemensamma ansträngningar.

Det gäller inte här en lönefråga i vanlig bemärkelse. Några delade meningar råder ju inte i och för sig mellan parterna om lönetilläggens storlek eller behövlighet, och handelsministern tycks ju ha samma uppfattning.

Man kan i korthet säga, att situationen för samtliga statsunderstödda orkestrar här i Sverige för närvarande är både brydsam och förvirrande.

I Stockholm har man under året träffat en överenskommelse med musikerna om ett 8-procentigt tillägg från den 1 januari 1955, dock under den förutsättningen att medel kunde erhållas härtill. En viss del av lönen till dessa musiker betalas av Radiotjänst, och härifrån har lönetillägget utgått. Konsertföreningen har i olika framställningar begärt anslag för detta ändamål, men fick vid utdelningen ur lotterimedelsfonden icke någon höjning. Lönekomensationen kunde därför inte utbetalas, och arbetsnedläggelse hotade vid konsertsäsongens ingång. I sista ögonblicket lyckades föreningen låna erforderligt kapital för detta år. Efter den 1 januari 1956 blir emellertid krisen akut igen, vartill ju kommer att lånet måste förräntas och återbetalas.

I Göteborg har orkesterföreningen och musikerna också varit överens om det 8-procentiga tillägget, men även här saknades möjligheter att förverkliga avtalet. Av allt att döma kommer en strejk där att avvärjas genom en privat donation, men frågan tycks ännu inte vara fullt klar.

I Gävle, Hälsingborg och Norrköping har avtal träffats om löneförhöjningar, men endast hittillsvarande löner utbeta-

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

las, då medel inte finns till höjningarna. Lönerna är i dessa städer så låga, att allvarlig risk föreligger för kvalitetsförämring av orkestrarna, eftersom mera kvalificerade musiker givetvis lockas till andra anställningar. Jag vill tillägga, att en sådan utveckling naturligtvis skulle bli ytterst allvarlig. Här har ju i riksdagen många gånger sagts, att den kulturella verksamheten inte bör vara förbehållen storstäderna, utan bör bringas ut över landet i den utsträckning som är möjlig. En utveckling åt motsatt håll skulle leda till en kulturell koncentration till storstäderna. Det är ju någonting som bör undvikas.

I Malmö är situationen minst lika prekär som i de städer jag har räknat upp. Här har man inte ens kunnat ordna helårsengagemang, och dyrtidstillägg utgår bara på de åtta månadernas hittillsvarande lön.

De ekonomiska problemen är således överallt brännande, vilket främst sammanhänger med att en sådan höjning av lotterimedelsanslaget inte har beviljats, som är nödvändig för att lämna de hos orkesterföreningarna anställda ens den lönekomensation som motsvarar vad praktiskt taget alla andra anställda här i landet har fått.

Nu anger handelsministern några av skälen härtill. Hittillsvarande praxis beträffande avvägningen av statens och kommunernas bidrag utgör, säger han, inte något bindande avtal för all framtid. Givetvis inte. Men om staten ämnar införa en ny praxis, bör ju meddelande lämnas intressenterna i förväg. Något sådant meddelande har inte hörts av. Tvärtom har vid de förfrågningar, som skedde i handelsdepartementet i våras, åtminstone Konsertföreningen i Stockholm fått den uppfattningen, att i varje fall bidraget för det 8-procentiga lönetillägget skulle utgå. Detta föreföll också rätt naturligt med hänsyn till att orkestermusikerna inte långt tidigare beviljats inträde i statens pensionsanstalt. De har inplacerats i sina pensionsklasser enligt då utgående löner. En 8-procentig förhöjning av dessa löner är villkoret för att de skall stå kvar i sina respektive pensions-

klasser. Kassen förutsätter detta. Erhålles icke dessa lönetillägg, ramlar musikerna ned i lägre pensionsklass. Av denna anledning var det rätt naturligt att orkesterföreningarna räknade med att staten skulle ge det tillägg, som begärdes för detta ändamål.

Statsrådets skäl för avslag är emellertid att lotterimedelsfonden är tom. Det som finns kvar där är dels bundet av tidigare löften och dels för obetydligt för att räcka till. De ökade krav, som lönekomensationerna måste komma att ställa, var i huvudsak kända i god tid innan vårriksdagen åtskildes. Nog förefaller det mig som om fonden skulle ha kunnat ökas något med hänsyn härtill, innan budgetregleringen slutligen ägde rum. Skulle det å andra sidan vara så, att regeringen först efter riksdagens slut fick klart för sig att anvisade medel icke skulle komma att räcka ens till det 8-procentiga tillägget, undrar jag om inte möjligheten finns att vid nu pågående höstriktdag åstadkomma påfyllnad i lotterimedelsfonden. Jag medger emellertid min djupa okunnighet i hithörande frågor men tillåter mig i alla fall att spörja handelsministern, om det föreligger några avgörande hinder för ett anslag över tilläggsstat till lotterimedelsfonden. Efter vad jag vet har visserligen icke någonting sådant tidigare förekommit, men någon gång skall ju vara den första, om man anser saken önskvärd.

I min interpellation har jag vidrört fördelningen av inkomsterna från lotterimedel mellan statsverkets allmänna behov och lotterimedelsfonden. Det har skett närmast som en illustration till de resurser som borde förefinnas för att tillgodose de önskemål, som ju även handelsministern säger sig ha förståelse för. För innevarande budgetår får lotterimedelsfonden 13 miljoner och statsbudgeten 100 miljoner. Ett bifall till de begärda tilläggsanslagen om ca 200 000 kronor skulle betyda att staten avhänder sig två promille av sin andel. Även om man låter det stycket stå, att 1938 års principer om fördelning av lotteriinkomster icke längre gäller, så är det dock naturligt om man på intresserat håll alltjämt har den en gång god-

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

tagna principen för ögonen, nämligen att hälften av ifrågavarande lotteriinkomster skall gå till kulturella anslag. Om den regeln hade följts i år, skulle det ha betydtt 57 miljoner i stället för 13; skillnaden är 44 miljoner kronor. Om en akut krissituation kan avvärjas genom att av dessa 44 miljoner tas ett par hundra tusen, så tycker jag sannerligen inte att detta är något övergrepp.

Handelsministern påpekade att det inte bara är orkesterföreningarna, som befinner sig i svårigheter på grund av lönekomensationer, utan även teatrarna. Helt visst är detta riktigt. Jag känner inte till hur det förhåller sig i detalj, men i vissa fall torde det vara så att här föreligger andra avtalsperioder eller andra möjligheter att klara den akuta svårigheten. Jag vet t. ex. att vid Operan finns ett tvåårigt avtal för hovkapellet vilket icke förfaller i år. Operastyrelsens ordförande, Ivar Anderson, har häromdagen i Svenska Dagbladet redogjort för Operans svårigheter och konstaterade, att årsförlusten måste balanseras från ett år till ett annat för att sedan täckas av det nya årets anslag. Naturligtvis är detta ett orimligt förhållande. Men tillfälligtvis är det dock användbart, om nämligen det företag det gäller rör sig med så pass mycket pengar att en sådan balansering kan ske. Så torde emellertid inte ha varit fallet med orkesterföreningarna.

Här i Stockholm, där jag känner förhållandena bäst, har under de tre senaste åren uppstått en förlust på i runt tal 100 000 kronor för Konsertföreningen. Därmed är alla resurser uttömda och några reserver finns inte att balansera ytterligare förluster med. Hade inte föreningen fått låna pengar, skulle verksamheten ha fått inställas.

Det kan för övrigt i detta sammanhang påpekas, att de kungliga teatrarna, Operan och Dramaten, får restitution på nöjesskatten. Hade Konsertföreningen fått samma förmån skulle ingen förlust ha uppstått. Nöjesskatten för de tre senaste åren har för Konsertföreningen uppgått till inte mindre än 140 000 kronor.

Statsrådet säger i sitt svar, att möjligheter att tillgodose det av mig berörda

önskemålet om ytterligare anslag till orkestrarna är »mycket små». Jag tillåter mig att tolka detta uttalande så, att det dock finns vissa möjligheter. Detta är glädjande. Statsrådet är visserligen ovillig att nu uttala sig om utgången av en prövning av ansökningar om ytterligare medelstilldelning. Jag beklagar detta men undrar om inte statsrådet Lange skulle vilja utbygga sin ganska lovande formulering med det direkta löftet att personligen engagera sig för att pröva alla tänkbara vägar till en positiv lösning av den krissituation, som uppstått för orkesterföreningarna. Det skulle för alla dem som är intresserade av hithörande frågor innebära en värdefull och hoppningivande uppmuntran.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Herr Lundström har i sitt anförande utförligt uppehållit sig vid löneförändringarna och löneläget för orkesterföreningarnas personal. I mitt interpellationssvar försökte jag påvisa, att dessa omständigheter ingalunda kan eller bör vara det viktigaste kriteriet för bedömning av hur statsbidragen bör utmätas och avvägas. Jag vidhåller fortfarande den uppfattningen.

I mitt interpellationssvar redovisade jag också, att det med den knappa medelstillgång som råder inte finns någon möjlighet att säga annat än att utsikterna för att orkesterföreningarna för innevarande budgetår skall kunna er hålla ytterligare tilläggsanslag är mycket små.

Jag vill i det sammanhanget erinra om att sedan en utdelning av lotterimedel företagits och vissa andra medel från dragits, som är bestämda för andra ändamål, finns för närvarande allt som allt disponibelt ett belopp på knappt en halv miljon kronor. Men det finns inneliggande ansökningar om bidragstilldelning på drygt 3 miljoner kronor, och man har att emotse ytterligare ansökningar. Innan alla ansökningar inkommit, finns det ingen möjlighet att göra en fördelning av det återstående beloppet. Under alla omständigheter bör herr

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

Lundström kunna dra den slutsatsen, att vad som kan komma orkesterföreningarna till del måste bli mycket litet.

Det är inte heller sagt, att de orkesterföreningar, som närmast kommit i blickpunkten i denna debatt eller i den tidigare diskussionen i tidningspressen, är de som ligger närmast till att erhålla tilläggsanslag. Jag vill nämna att anslaget varierar i hög grad mellan olika orkesterföreningar, och det kan ha sitt intresse för kammarens ledamöter att höra några siffror. De siffror jag har är från 1952/1953, men jag tror inte någon större förändring inträtt sedan dess.

Konsertföreningen i Stockholm fick det året vid pass 2 kronor per åhörare i statsbidrag för sin verksamhet. Malmö konserthusförening fick samma år 1 krona 27 öre i statsbidrag per åhörare. Göteborgs orkesterförening, om vilken vi läst så mycket i tidningarna, erhöll samma år 3 kronor 50 öre i bidrag per åhörare. Det är dock i och för sig ingen liten summa som staten bidrar med till denna — och där tycker jag som herr Lundström — mycket viktiga och betydelsefulla verksamhet. Man kan också av dessa siffror förstå, att ingalunda löneförhållandena eller ett tillfälligt läge i förhandlingarna kan vara en avgörande omständighet för hur dessa bidrag bör bestämmas.

Herr Lundström var i sitt anförande också inne på frågan, om det fanns någon möjlighet att med tilläggsanslag få ytterligare medel disponibla på lotteri-medelsfonden i år. I och för sig skulle den möjligheten såvitt jag förstår kunna föreligga, men jag skulle under inga omständigheter vilja framlägga ett sådant förslag. Redan när riksdagen behandlade frågan om medelstilldelningen för dessa ändamål i våras var det känt, att ineliggande ansökningar vida översteg tillgängliga medel. Såvitt jag vet förekom ingen motion om ökad tilldelning av medel, och det fanns endast ett yrkande i statsutskottet, där närmast frågan väcktes om man inte borde reducera anslaget. Såvitt jag har mig bekant deltog inte herr Lundström i den debatt, som till äventyrs kan ha förekommit i

denna kammare, för att framhålla att den föreslagna medelstilldelningen var otillräcklig eller att staten borde starkare engageras för detta ändamål.

I belysning både av att anslaget så väsentligt höjts under senare år och att orkesterföreningarna sedan krigets slut fått mer än en fördubbling av sina anslag, tror jag nog man får säga, att statsmaktarna ingalunda försummat att uppmärksamma de behov som här kan föreligga. Däremot tror jag som sagt att möjligheterna för ytterligare medelstilldelning i år är mycket små.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har inte fäst uppmärksamheten vid någon viss konsertförening. Jag tycker att alla befinner sig i samma svårigheter, och därför har jag tagit dem alla över en kam.

Jag har inte heller uttalat mig om hur stort bidrag de borde få, men jag har konstaterat att samtliga befinner sig i en utomordentligt svår belägenhet och att vid samtliga hotar konflikter på grund av att en lönekomensation, som annars anses normal här i landet, inte kunnat utbetalas.

För att ett ögonblick uppehålla mig vid bidragets storlek till de olika föreningarna vill jag emellertid säga, att jag inte finner något fel i att bidraget har ökat mest för andra orkesterföreningar än Stockholms under den tid som gått sedan 1938, då diskussionen om lotteri-medelsfördelningen ägde rum.

När statsrådet säger att ökningen av statens bidrag till konsertföreningarna har varit så stor att anslagen i själva verket fördubblats, vill jag erinra om den penningvärdeförsämring som har skett sedan tiden före kriget och framför allt efter 1945. Därtill kommer ju en betydande allmän standardstegring, som klart avspeglas i nationalinkomstens reala ökning. En fördubbling av anslagen till orkesterföreningarna är därför inte mer än vad som svarar mot penningvärdeförändringen och den allmänna standardhöjningen. För Stockholms konsertförenings vidkommande innebär den

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

höjning av bidragssumman, som statsrådet Lange anser vara en bidragsökning, i realiteten en minskning i förhållande till tidigare utgående anslag. Jag har inte de exakta siffrorna i huvudet, men om jag inte minns fel har anslaget höjts från 170 000 kronor år 1940 till för närvarande drygt 300 000 kronor. Det är ju inte någon fördubbling av beloppet.

Jag är naturligtvis medveten om att kraven på bidrag från lotterimedelsfonden sammanlagt uppgår till större belopp än vad som finns tillgängligt och att man därför måste göra en väsentlig sovring. Så sker ju på alla områden, och så måste givetvis ske även här. Icke förty anser jag det rimligt, att när allmännyttiga föreningar, sådana som nu dessa orkesterföreningar, genom den allmänna stegringen av lönerna råkat i en svår belägenhet och på grund av skulder icke kan klara sig, så bör staten ge dem det ökade anslag som krävs för att de med bibehållande av den hävdvunna kostnadsfördelningen mellan staten, kommunerna och andra bidragsgivare skall kunna fortsätta sin verksamhet. Det är verkligen beklagligt att det här inte tycks föreligga större möjligheter här till än vad statsrådet säger.

Jag tillåter mig att erinra om att statsrådet i sitt svar konstaterade, att det under de två senaste åren anordnats särskilda lotterier som inbringat 9 miljoner kronor för ungefär samma ändamål som annars avses få bidrag ur lotterimedelsfonden. Skulle man inte, om dessa medel inte är disponerade, vilket jag inte tror, av dessa pengar kunna förskottsvis bevilja orkesterföreningarna ett extra anslag för att täcka innevarande års behov, varefter sedan förstärkt anslag kunde upptas på nästa års ordinarie stat att betala förskottet med. Faktum är ju att orkesterföreningarna själva inte har möjlighet att klara de ökade utgifterna. Deras verksamhet är så viktig att man borde kunna pröva en sådan utväg som jag här anvisat.

Det är synnerligen beklämmande att medan — såsom har skett i Göteborg — enskilda intressenter försöker tillfälligt-

vis lösa svårigheterna och — här i Stockholm — enskilda och kommunala myndigheter söker skaffa Stockholms konsertförening ett andrum, så skulle staten inte kunna sträcka sig så långt att man smidigt söker utnyttja alla utvägar för att tillskjuta erforderliga anslag och undvika en öppen kris för orkesterföreningarna. Det måste vara djupt beklämmande för handelsministern att nödgas konstatera, att staten här saknar möjligheter att träda hjälpande till. Jag hoppas att herr Lange liksom jag verkligen känner det genant att staten behöver befinna sig i en sådan situation.

Herr statsrådet **LANGE:**

Herr talman! Bara en replik i all korthet.

Om herr Lundström med sin interpellation endast har velat understryka, att det föreligger ett större behov av stöd från det allmänna för orkesterföreningarnas verksamhet än vad det allmänna har möjlighet att tillgodose i dagens läge, är jag egentligen överens med honom. Vad jag vänder mig emot är vissa andra ting i interpellationen, framför allt att man vill ge löneförhållandena en avgörande betydelse såsom kriterium för anslagsfördelningen.

Medan jag har ordet vill jag också passa på tillfället att korrigera en missuppfattning, som måhända mitt föregående anförande gav anledning till. När jag sade att anslagen till orkesterföreningarna mer än fördubblats, gick jag i min jämförelse inte bara tillbaka till 1938 utan också till 1945. Även om det har skett en betydande penningvärdeförsämring sedan dess, framgår det ändå av siffrorna, att det har förekommit en reell förbättring av statens stöd till orkesterföreningarnas verksamhet.

Vad sedan beträffar möjligheterna att ta i anspråk medel från de särskilda lotterier, som anordnats, tror jag — jag säger det rent ut — att de möjligheterna är helt obefintliga. Herr Lundström kan ju själv vända sig till Operans och Dramatens ledningar och fråga, huruvida de är villiga att avstå en del av de medel,

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

som avses för deras verksamhet, för att tillgodose de önskemål som här föreligger från orkesterföreningarnas sida.

Man kan inte komma ifrån att detta är ett av de områden, där behoven, anspråken och önskemålen är vida större än våra möjligheter att tillgodose dem. I det hänseendet befinner sig orkesterföreningarna icke i ett särskilt ogynnsamt läge.

I mitt föregående inlägg i debatten framhöll jag, att i själva verket varierar ju det relativa stödet till orkesterföreningarna i hög grad. Även av de uppgifterna torde framgå, att de omständigheter, som herr Lundström i sin interpellation och i debatten här velat tillmäta avgörande betydelse för avvägningen av de statliga bidragen, icke kan ha en sådan avgörande betydelse.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Jag kommer tillbaka till handelsministerns yttrande om ökningen av anslagen till kulturella ändamål från lotterimedelsfonden. Herr statsrådet nämnde, att anslaget sedan 1938 hade något mer än fördubblats. Men, herr talman, det motsvarar ju exakt den inflationsprocess och den penningvärdeförsämring, som vi haft sedan 1938. Realstödet har inte ökats, och detta gäller särskilt om man tar hänsyn till att orkesterföreningsverksamheten har vidgats sedan 1938. De gamla orkesterföreningarna befinner sig för närvarande i ett betydligt sämre läge än de gjorde före kriget.

Den äldsta orkesterföreningen, Göteborgs orkesterförening, kunde för några veckor sedan fira sitt 50-årsjubileum. Tycker inte herr statsrådet, att det skulle vara staten ovärdigt, om detta 50-årsjubileums epilog bleve en strejk och ett tillfälligt upphörande av orkesterföreningens verksamhet? Tycker inte herr statsrådet att det är staten ovärdigt, att Stockholms orkesterförening inte kan klara sig över de nuvarande svårigheterna utan att föreningens styrelse får lov att gå ut på lånemarknaden och uppta ett lån för ändamålet?

Sedan orkesterföreningarna började sin verksamhet, har det skett en fullständig omgestaltning av det svenska samhället. Göteborgs orkesterförening finansierades till en början med privata medel. Jag vill erinra mig, att det allmänna då inte gav någonting alls. Hur kunde det vara möjligt att för 50 år sedan finansiera en orkesterförening med privata bidrag? Jo, därför att skatterna på den tiden var så låga! När Göteborgs orkesterförening under slutet av första världskriget och strax därefter kom i ekonomiska svårigheter tillskötts av en enda person årligen 50 000 kronor för att musikernas löner skulle garderas. Något sådant är totalt otänkbart i dagens situation med den höga beskattning som vi för närvarande har.

Det har under diskussionen här i dag sagts, att svårigheterna för Göteborgs orkesterförening för tillfället skulle vara överståndna, därigenom att två privata donationsfonder tillskjutit 18 000 kronor och att staden sedan skulle ge samma belopp. Till detta får jag anföra, att de privata donationsfonder, som det här gäller, ännu inte har beviljat några medel, utan de har endast ställt sig som garantier för den händelse det osannolika skulle inträffa, att staten icke inträdde med ett extra anslag. Musikerna tillhör en utpräglad låglönegrupp, och de har inte — i varje fall inte fullt ut — fått det 8-procentiga tillägg, som andra motsvarande befattningshavare har fått. Om nu de privata donationsfondernas garanti skulle behöva utnyttjas därför att staten vägrar att ställa medel till förfogande, skulle det komma att gå ut över oskyldiga kategorier, som befinner sig i det läget att de inte kan strejka. Den ena av dessa donationsfonder, vilken jag känner väl till, ger anslag till studerande av olika slag, studerande vid gymnasier, seminarier, universitet och högskolor. Om denna fonds medel måste utnyttjas för Göteborgs orkesterförening, blir dessa studerande lidande. Jag föreställer mig att detsamma gäller beträffande den andra donationsfond, som det här är fråga om.

Jag hade hoppats, att handelsministern i dag skulle ställa sig litet mera till-

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

mötesgående än han har gjort. Med den kännedom jag har om herr statsrådet, tror jag, att om han går in i sin stilla kammare och litet närmare överväger situationen, så skall det inte vara omöjligt för honom att skaka fram de 200 000 kronor som behövs för att gardera orkesterföreningarnas verksamhet. Jag skulle också vilja hemställa, att herr statsrådet tar en överläggning med statsministern och konfererar med honom. Skulle då inte resultatet bli att pengarna kröpe fram?

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Jag beklagar, att herr Ohlon så illa lyssnade till mitt tidigare anförande, att jag måste ta kammarens tid i anspråk för att upprepa vissa ting, som jag tidigare sagt.

Min jämförelse beträffande lotterimedelsfondens storlek utgick inte endast från 1938 utan också från 1945. Det är från sistnämnda år som anslagen höjts från 5,5 miljoner kronor till 13 miljoner. Højningen kan alltså inte uteslutande anses motsvara penningvärdeför-sämringen. Även en jämförelse beträffande de anslag, som kommer orkesterföreningarna till del, visar en liknande utveckling.

Jag skulle också vilja fråga herr Ohlon, om han inte anser, att ett bidrag — om jag får ta det fall som han själv åbe-ropade — på 3 kronor 50 öre per åhö-rare ändå är ett väsentligt stöd till verksamheten i Göteborg.

Jag vänder mig med skärpa mot de försök, som görs från herr Ohlons sida och kanske även från herr Lundströms, att låta staten bli ansvarig för de ekonomiska svårigheter som olika organisationer och institutioner, vilka åtnjuter statsunderstöd, kan komma att råka i. Det är inte statens ansvar primärt. Det är därför jag sagt att, även om jag har förståelse för de krav, som musikerna här framfört, kan jag inte ta det som enda utgångspunkt och bedömningsgrund när det gäller att avgöra vilken bidragstilldelning som bör ske för dessa ändamål. Det är ju ändå så, att av lot-

terimedelsfonden finns knappt en halv miljon kronor kvar. De ansökningar, som redan ligger inne, uppgår till omkring 3 miljoner kronor, och man kan vänta ytterligare ansökningar, beträffande vilka väl grundade skäl och motiv kan anföras. Den matematiken — såsom gammal skolman borde herr Ohlon inte vara främmande för den — visar väl ändå, att det inte finns möjlighet att tillgodose alla önskemål.

Inte heller herr Ohlon har framfört några särskilda synpunkter i fråga om lotterimedelsfondens otillräcklighet under de år då riksdagen fattat beslut om dess storlek, inte heller under det sista året. Det är väl närmast — om jag vågar uttala en förmodan — den omständigheten, att de svårigheter orkesterföreningarna råkat i skapat en viss publicitet, som gjort att herrar Lundström och Ohlon i detta läge velat ta upp frågan till debatt i riksdagen.

Jag kan inte förebrå herr Ohlon för att han inte i detalj känner till hur arbetet i regeringen bedrives, men det är självklart att regeringens ledamöter måste vara överens i de viktigare och mera väsentliga frågorna, och framför allt måste den, som inom regeringen i första hand bär ansvaret för dessa frågor, ha haft kontakt med statsministern. Herr Ohlons uppmaning i den delen var därför ganska överflödig.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Bara en kort replik.

Statsrådet Lange har två gånger sagt, att jag inte framförde någon kritik när lotterimedelsfonden behandlades vid vårriksdagen, och det är riktigt. Anledningen härtill är emellertid, att jag då trodde att detta anslag skulle beviljas. Framställning hade gjorts till regeringen från Konsertföreningens i Stockholm sida, vars styrelse jag tillhör, och därefter hade uppvaktningar skett i departementet. Där hette det som vanligt, att en mängd framställningar förelåg och att alla inte kunde beviljas, men nog fick vi den uppfattningen, att de 8 procenten — och det var ju det väsentliga —

Om ökade statsbidrag till vissa symfoniorkestrar

skulle man gardera sig för. Därför trodde jag, och förmodligen andra som var inne i frågan, att avvägningarna skulle komma att gälla *andra* ändamål och att man i detta fall alltså kunde räkna med sådana tilläggsanslag till konsertföreningarna, som motsvarade lönekompen- sationen. Först i juni, sedan värriksdagen hade hemförlovats, skedde utdelningen ur fonden, och då fick vi klart för oss att bidraget inte skulle utgå. Det är skälet varför jag inte yttrade mig i den eventuella debatt, som i våras kan ha förekommit.

Herr **OHLON** (fp):

Herr talman! Statsrådet Lange tyckte att jag var otacksam som inte gav mitt erkännande åt att staten i alla fall enga- gerat sig för denna verksamhet. Det kan jag visst göra! Jag kan ge regeringen och de beslutande myndigheterna det erkännandet, att de varit generösa mot dessa kulturella ändamål. För femtio år sedan gavs ingenting eller föga från det allmänna, men vi levde ju på den tiden i ett mycket fattigare samhälle, och vi hade ingen lotterimedelsfond att hand- kas med.

När lotterimedelsfonden kom till fat- tades ett principbeslut, att hälften skul- le gå till kulturella ändamål och hälften till staten. Nu ger lotterimedlen 114 mil- joner. Alltså skulle kulturinstitutionerna enligt principbeslutet få 57 miljoner, men i själva verket har de bara fått 13 miljoner; staten stoppade de återståen- de 44 miljonerna i sin egen ficka och lade sammanlagt beslag på 101 miljoner.

Jag vill nu inte bestrida, herr statsråd, att vad principbeslutet på sin tid inne- bar inte kan upprätthållas den dag som är. Lotterimedlen har flödat rikligare än någon tidigare räknade med. Men även om staten nu ökade sitt anslag från 14 till 14,2 miljoner, skulle i varje fall inte de redan bestående proportionerna i väsentlig mån bli rubbade. Pengarna finns i själva verket, i form av ett över- skott i den ställiga verksamheten. Jag erkänner villigt, att ett visst statligt över- skott kan behövas i nuvarande hårda

ekonomiska klimat, men jag skulle också vilja ställa det andra spørsmålet: om in- te det svenska samhället ändå borde se till att de kulturinstitutioner, som vuxit fram under mycket kargare villkor, upp- rätthålles.

Herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Jag är herr Ohlon myc- ket tacksam för hans medgivande att den princip, som man år 1938 trodde sig kunna i fortsättningen upprätthålla beträffande fördelningen mellan staten och de kulturella ändamålen, inte i läng- den och rimligen kan upprätthållas. Jag finner detta medgivande rätt naturligt, eftersom herr Ohlon under åtskilliga år varit med om att frånga den principen och biträtt riksdagens beslut om medels- tilldelning ur lotterimedelsfonden.

Jag vill också säga till herr Ohlon, att jag skall ta under allvarligt övervägande, huruvida en viss höjning av anslagen ur lotterimedelsfonden kan ske för nästa budgetår — och när jag går till budgetbe- redningarna skall jag hålla herr Ohlons siffra på 14,2 miljoner i minnet.

Herr **OHLON** (fp):

Herr talman! Jag vill framhålla, att siffran 14,2 miljoner gäller i dag!

Herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Vi har här i kammaren varit rätt vana vid att folkpartiets me- ningar gäller bara en kort tid. Förut har de kunnat karakteriseras som »kvartals- politik». Efter herr Ohlons sista inlägg vore det kanske riktigare att tala om »dagspolitik», i ny bemärkelse som be- tecknande för folkpartiet.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och lades till handlingarna den av bankoutskottet jämlikt § 21 riks- dagsstadgan gjorda anmälan, att till ut- skottet från delegerade för riksdagens verk inkommit framställning angående ersättning till ordinarie tjänstemän, vilka

fått vidkännas minskning i sina avlösningsförmåner från riksdagens verk under tjänstgöring som beställningshavare i reserven.

ramen för det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) lämnade tullkoncessioner jämte därav föranledda ändringar i gällande tulltaxa, m. m.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 31, med anledning av väckta motioner om utredning rörande behovet av lokaler och utrustning för virologiska undersökningar vid statens veterinärmedicinska anstalt; samt

nr 32, med anledning av väckta motioner om utredning rörande en redskapsprovningsanstalt för fisket.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 212, om godkännande av vissa inom

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 569, av herr *Elofsson, Gustaf*, och nr 570, av herr *Eskilsson m. fl.*, båda i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1956, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.11.

In fidem

G. H. Berggren